

DIRECTRIUS PER A LA CERTIFICACIÓ DEL SGIQ I ELS SEUS EFECTES SOBRE ELS PROCESSOS DEL MARC VSMA

Motivació

Amb l'inici dels processos d'acreditació en 2014 culmina el desplegament del Marc per a la verificació, seguiment, modificació i acreditació de títols oficials (Marc VSMA)¹ d'AQU Catalunya, l'objectiu últim del qual és l'assegurament de la qualitat de l'oferta educativa dels nous ensenyaments universitaris dins de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES).

Les característiques del procés d'acreditació permet obtenir i valorar evidències vàlides per certificar que els centres universitaris progressen en l'assumpció de les responsabilitats inherents a garantir la qualitat dels seus programes formatius. D'aquí, i com a acció addicional a l'acreditació dels diferents ensenyaments d'un centre, es planteja la certificació del Sistema de garantia interna de qualitat (SGIQ) de la formació universitària.

Objectius

L'objectiu d'aquest document és doble. Per una banda, pretén establir les bases per a una certificació, total o parcial, dels SGIQ que s'han implantat als centres de totes les universitats catalanes com a conseqüència del programa AUDIT. Per l'altra, i com a conseqüència directa del primer objectiu, obrir les portes a un nou escenari de major autonomia universitària i confiança mútua entre els diferents agents del Sistema universitari català (SUC), especialment pel que fa a l'assegurament de la qualitat en la planificació, modificació i seguiment de títols.

Fonaments

L'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya —AQU Catalunya— ve desenvolupant des de l'any 2007 el programa AUDIT amb l'objectiu d'orientar i avaluar el disseny de SGIQ a les universitats. AUDIT s'estructura en un conjunt de dimensions que tenen el seu origen en les recomanacions per a la garantia de la qualitat elaborades per l'European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA).

La importància dels SGIQ i la seva influència en el sistema universitari es demostra en la incorporació al Reial Decret 1393/2007, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, d'una dimensió dedicada als SGIQ d'obligat compliment en el procés de verificació dels programes formatius oficials.

El 2 de juliol de 2010 el Consell de Direcció de l'AQU aprovà el Marc VSMA amb l'objectiu de fixar les bases d'actuació per a aquests quatre processos tot vinculant-los d'una manera lògica, a fi d'establir una coherència conceptual i una major eficiència en la gestió dels diferents processos avaluadors.

¹ Marc per a la verificació, seguiment, modificació i acreditació de títols oficials. [http://www.aqu.cat/doc/doc_31479088_1.pdf]

Una vegada dissenyats i avaluats els SGIQ la següent fase correspon a la seva implantació. En un moment en què la majoria dels títols del SUC ja haurien d'estar verificats aquesta implantació hauria de repercutir en la millora del seu funcionament i qualitat i, específicament, en facilitar el seguiment dels títols sota el seu abast. La possibilitat de la certificació del bon funcionament dels SGIQ, un cop implantats, sempre ha estat present en el projecte AUDIT. L'inici dels processos de verificació, seguiment i modificació de les titulacions oficials i el poc temps transcorregut des de la implantació de la majoria dels SGIQ aconsellava ajornar l'elaboració de la metodologia per a la seva certificació.

En aquest context, tant les Universitats com AQU Catalunya han desenvolupat prou expertesa com per fer un pas endavant en els processos d'assegurament de la qualitat. En aquest sentit, els mecanismes de les Universitats per a l'elaboració, modificació, seguiment i millora dels seus estudis han de ser la peça clau sobre la que s'han de fonamentar els processos de verificació i modificació. Per tant, la constatació del seu bon funcionament ha de permetre reduir al màxim la intensitat avaluativa d'aquests processos.

El llançament del procés d'acreditació, fonamentat en una visita externa a cada centre docent, haurà de permetre, entre d'altres aspectes, analitzar el funcionament del SGIQ i la qualitat de les memòries verificades de forma periòdica. Així doncs, és el moment que AQU Catalunya engegui el procés de certificació dels SGIQ implantats als centres docents amb la finalitat d'incrementar la qualitat dels programes formatius i reforçar l'autonomia universitària. És evident, però, que el ritme d'implantació i desplegament dels SGIQ és força desigual al SUC i, per tant, caldrà preveure que la certificació del SGIQ es pugui dur a terme, en els primers estadis del projecte, de manera gradual i flexible pel que fa al seu abast.

Atès tot l'anterior, aquest document estableix els principis per a la certificació del SGIQ, els criteris i requisits de la qual es desplegaran posteriorment en la "Guia per a la certificació del sistema de garantia interna de la qualitat".

La certificació del SGIQ

La certificació del SGIQ es duu a terme a **nivell de centre** i té com a objectiu assegurar que el disseny, l'aprovació, el desenvolupament, el seguiment, la millora, la modificació i, si escau, l'extinció d'aquests programes es desenvolupen correctament. És a dir, la certificació pretén comprovar el correcte desplegament de tots els objectius i elements que conformen el programa AUDIT, donant-los-hi resposta d'una manera eficient i orientada a la millora contínua.

És evident que un centre que pot evidenciar el bon funcionament d'aquests processos, el resultat dels quals és titulacions avaluades favorablement en totes les fases del Marc VSMA, ha assolit un grau de maduresa que li ha de permetre una major autonomia a l'hora de planificar internament i vetllar per la qualitat de la seva oferta formativa.

La certificació es fonamentarà en la recollida, anàlisi i valoració d'evidències, per part d'un Comitè d'Avaluació Extern (CAE), que emetrà un "Informe de Certificació del SGIQ". Aquest CAE s'integrarà, excepte en casos puntuals, en el mateix comitè que visiti el centre docent durant el procés d'acreditació de les titulacions. L'informe generat serà elevat a la Comissió Específica d'Avaluació qui n'emetrà l'informe final.

Per optar a la certificació del SGIQ caldrà que el sistema s'hagi implantat, revisat, millorat i consolidat de forma que es comprovi que realment s'utilitza com a eina de gestió per a la millora de les situacions. Per altra part caldrà, evidentment, que resultat d'aquesta gestió, tots els títols en situació de ser acreditats ho hagin estat.. L'abast de la certificació inclourà totes les titulacions del centre docent incloses en el SGIQ.

La "Guia per a la certificació del sistema de garantia interna de la qualitat" concretarà els criteris i requisits per a l'obtenció de la certificació, sempre seguint les directrius dels estàndards internacionals. Aquesta mateixa Guia definirà quines són les evidències que s'hauran d'aportar per part dels centres docents durant el procés d'avaluació.

AQU Catalunya és conscient del diferent grau d'implantació de SGIQ als centres universitaris que impossibilitaria la seva certificació total en molts casos. Per aquesta raó, de manera transitòria i de forma excepcional, es podria optar per una certificació parcial, sempre i quan s'assegurés el compliment d'uns requisits mínims pel que fa al disseny, seguiment, modificació i extinció dels programes formatius. És a dir, caldrà que fonamentalment però no únicament, aquells processos lligats amb la directriu **Garantia de la qualitat dels programes formatius** estiguin correctament implantats. Això inclouria:

- El disseny i aprovació dels programes formatius.
- La informació pública dels aspectes més rellevants de les titulacions
- El recull de la informació necessària per al seguiment dels programes formatius i la implementació de les millores.
- La justificació i gestió de les modificacions als programes formatius.
- L'eventual extinció dels programes formatius segons criteris específics preestablerts.

Atès que l'avaluació dels processos del SGIQ pot ser insuficient per vetllar correctament per la qualitat de les titulacions, també es tindrà en compte els resultats d'aquests processos. És a dir, s'examinarà si les memòries, modificacions i informes de seguiment generats durant els darrers cursos han tingut suficient qualitat i s'han utilitzat correctament com a part d'un sistema de gestió orientat a la millora continuada.

L'informe de certificació, ja sigui de tot el SGIQ o parcial, estarà basat en les evidències i resultats de la visita externa, i s'expressarà en termes de favorable o desfavorable, tot incloent-hi sempre propostes de millora al sistema i la identificació de les bones pràctiques. En cas d'obtenir un informe favorable s'obtindrà el segell de qualitat que es determini a la Guia.

La certificació parcial del SGIQ es considera únicament un estat transitori. En aquest sentit, un centre que opti per la certificació parcial del SGIQ, caldrà que es comprometi a optar per la certificació total en un període inferior a sis anys.

Efectes de la certificació del SGIQ sobre els processos del Marc VSMA

La certificació dels SGIQ evidencia que el centre docent té assegurat el funcionament adequat de certs mecanismes d'actuació que formen part dels processos de verificació, modificació i seguiment de títols. És per això que sembla evident que aquesta informació ha de ser tinguda en compte quan el centre presenti les seves titulacions als processos esmentats. Així doncs, i

de forma general, AQU Catalunya no sol·licitarà informació addicional per a l'emissió d'un informe favorable en aquells títols que el centre docent presenti a verificar o modificar.

Aquest no és un plantejament estrany al Marc VSMA. De fet, a l'Estat totes les agències de qualitat donen per superat el capítol 9 de les memòries de verificació si el centre responsable compta amb un AUDIT avaluat favorablement o a Catalunya es donen per superats tots aquells aspectes transversals a la universitat en la verificació de Programes de doctorat quan han superat una avaluació prèvia.

Aquest és el primer pas cap als centres autoacreditats que ja contempla la Guia per a l'acreditació de titulacions oficials de grau i de màster com l'escenari de futur més adient pel que fa a la garantia de la qualitat en l'àmbit de l'educació superior i ens equipararia amb països que compten amb les pràctiques més avançades en aquest àmbit. Aquest plantejament no suposa un relaxament en el compliment de la norma o en el seu control. Al contrari, va més enllà: es garanteix que el centre ha implantat mecanismes que l'asseguren i s'ha comprovat que els títols s'han dissenyat i funcionen correctament. Suposa, en definitiva, el reforçament intern de vetlla per la qualitat de la docència impartida.

Així doncs, el procediment administratiu de verificació i modificació de títols no es veu alterat i és el que contempla la normativa legal vigent. En canvi, el procés d'avaluació sí que es veurà simplificat considerablement per aquells centres que comptin amb la certificació del SGIQ.

Evidentment, això no treu que AQU pugui exercir el dret d'analitzar exhaustivament qualsevol memòria que es presenti a verificar o modificar, per tal de comprovar que tant el SGIQ com la resta d'apartats continuen sent adequats i per tenir evidències de cara a la *recertificació*. En especial això es portarà a terme en titulacions totalment noves no relacionades amb l'àmbit del centre o de la universitat i en què la institució no té experiència prèvia.

Òbviament, el procediment d'avaluació continuarà sent el vigent actualment per a aquells centres docents que no disposin de la certificació total o parcial del SGIQ.

Organització i temporització

El procés de certificació del SGIQ es fonamentarà en l'aportació d'evidències per part de la institució, la seva anàlisi per part d'un Comitè d'Avaluació Externa (CAE), i una visita al centre que culminarà amb l'emissió d'un "Informe de Certificació del SGIQ" total o parcial, segons el cas. Aquest informe s'eleva a la Comissió Específica d'Avaluació corresponent perquè emeti la certificació del sistema.

El SGIQ se certificarà per AQU Catalunya cada 6 anys com a màxim. Ara bé, per tal de reduir-ne els costos i les visites a realitzar, aquestes s'integraran en el mateix procediment d'acreditació de titulacions. Això implica que no caldrà fer visites addicionals, tot permetent que se certifiqui el sistema en períodes, generalment, menors a 6 anys. Igual que en l'acreditació de titulacions, la unitat d'avaluació serà el centre docent, i per tant la planificació de visites s'integrarà en el pla plurianual de visites a centres docents.